

Eliška Zlatohlávková, Ikonografie Rudolfa II.

Posudek disertační práce

Koncept práce je velmi ambiciózní. Sám název disertace *Ikonografie Rudolfa II.* naznačuje, že nejde jen o císařovy podobizny, což samo o sobě předpokládá náročné badatelské soustředění autorky, ale jde také o možný přesah k tématům, v nichž se Rudolfova osobnost promítá v symbolech nebo alegorických sestavách.

Autorka shromáždila Rudolfovy podobizny, tak jak vznikaly v průběhu jeho života, sledovala jejich provedení v různých technikách, se záměrem posoudit proměny Rudolfovy fyziognomie během života a také proměny dobových názorů na podobiznu, kterou zpodobení císaře v průběhu času vyžadovalo. Velmi dobré stylistické schopnosti jí dovolily proložit uměleckohistorické pasáže poměrně širokým, živým líčením událostí z císařova života, citacemi dobových zpráv nebo korespondencí diplomatů, které přiblížily prostředí, v němž umělci pracovali. Důkladně se věnovala genezi portrétu, zvláště státnického, názorům na portrétní umění, tak jak je viděla soudobá teorie. Kromě hodnocení vlastních portrétů se zabývala uměleckými díly, která se vztahují k císařovým charakterovým vlastnostem a přispívají k Rudolfově ikonografii jiným způsobem než portrétním zobrazením. Sem zařadila *impressa* a alegorické obrazy, kde se sice Rudolfova podoba převážně nevyskytuje, ale v symbolech a alegorických skladbách tato díla připomínají (nebo konstruují) císařovy zásluhy a jsou oslavou jeho osobnosti. Také tato díla doktorandka konfrontovala v obsažných pasážích s historickým pozadím jejich vzniku. Poměrně rozsáhlou část věnovala Rudolfovým sbírkám, které uvedla jako „politický“ portrét císaře, což dokládá její velmi široké pojetí tématu.

Přínos práce spatřuji především ve shromáždění a vytvoření souvislé řady Rudolfových podobizen. Autorce se podařilo soustředit na 90 Rudolfových portrétů, provedených v olejomalbách, kresbách, grafických technikách, sochařských pracích - bustách a medailích i v glyptice od italských, záalpských a v Praze činných autorů. Některým dílům se věnovala velmi

důkladně: např. malbám a grafikám Martina Roty a zvláště poutavě pak Arcimboldovu kryptoportrétu Rudolfa jako Vertumna a detailní rekonstrukci významů dalších zobrazení tohoto typu v cyklech Ročních dob a Čtyř elementů, připomněla jejich tématické zdroje v literatuře a hudbě. Jiné podobizny jsou uvedeny v příslušných časových vztazích v katalogu. Snad poněkud nerovnoměrně sledovala genezi jednotlivých portrétních typů, např. velmi podrobně se věnovala typu stojícího panovníka se psem, jinde např. u tzv. „žánrových“ portrétů císařských sourozenců v krajině jen poukázala na jejich ojedinělost.

Významnou součástí práce je katalog, uvádějící sledovaná díla v důsledně chronologickém řazení. Obsahuje katalogizaci 89 podobizen a třinácti alegorií. Jako samostatné katalogové číslo je zařazeno také Castrum Doloris a Rudolfova koruna. K větší přehlednosti této části a její využitelnosti pro příští bádání by prospěla chronologická katalogizace podobizen v samostatném oddíle a v dalším pak katalogizace alegorií a impress. Katalog je zpracován v různé intenzitě a potřebuje ještě dopracovat. V některých oddílech by si jednotlivá čísla zasloužila větší pozornost (např. medaile: zda avers i revers, zda litá nebo ražená medaile). V základním schématu katalogového čísla je současné uložení díla poněkud neorganicky zařazeno pod provenienci. Tam kde starší proveniencí není známa se pak stane, že pod oddílem proveniencí se vyskytne nepřípadně pouze současné uložení (např. č. k. 18, 19, někde jsou údaje neúplné, např. u č. k.23, pouze název zámku). Do katalogu bych doporučila zařadit dvě umělecká díla: anonymní olejomalbu *Zemřelý císař na sarkofágu*, HAUM Braunschweig (zvláště vzhledem k rozsáhlým pasážím o císařově smrti a pohřbu na začátku a na konci práce) a pozoruhodnou olejomalbu Lucase van Valckenbroch, *Císařská procházka u Neugebaude* (plátno, 64 x 101,2 cm, Vídeň, KHM) s velmi výstižným portrétem Rudolfa II. nejen pokud jde o fysiognomii, ale také proto, že postihuje jeho toporný postoj, o němž se autorka v textu zmiňuje. Posouzení katalogu ztěžuje okolnost, že nebyly připojeny alespoň informativní fotografie všech děl. Chybí také seznam pramenů, k němuž by bylo možno v odkazovat.

V závěru práce jsou velmi vhodně zařazeny tři poměrně rozsáhlé přílohy: 1. Cesta habsburských princů do Madridu, bohužel bez uvedení jakéhokoli

názvu a zdroje; 2. Popis korunovace Rudolfa II. za českého krále; 3. Báseň Gregoria Commanini, Il Vertunno dell' Arcimboldo (překlady textů z němčiny a italštiny nejsou přiloženy). Katalogová část disertace vyžaduje tedy pro futuro ještě doplnění.

Navzdory těmto námitkám konstatuji, že přehledný souhrn ikonografie Rudolfa II. je velmi cenným příspěvkem k poznání této kapitoly rudolfínského umění. Spojení Rudolfových podobizen s alegoriemi a impressy vymezuje širokou tématickou bázi, s níž se doktorandka musela vyrovnávat. Její velmi dobrá schopnost stylizace textu je nepochybně kladnou stránkou práce. Doporučuji k obhajobě.

PhDr Hana Seifertová

15. 5. 2014